

*До разової спеціалізованої вченої ради
по захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії у
Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26*

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата політичних наук, доцента кафедри політичних наук і
права Південноукраїнського національного педагогічного
університету імені К. Д. Ушинського Каменчук Тетяни Олегівни
на дисертацію Гайдаєнка Павла Леонтійовича «Харизматичне
лідерство: порівняльний аналіз стилю керівництва в демократичних
та недемократичних системах», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 052 – політологія, в галузі знань 05
– соціальні та поведінкові науки.**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Тема дисертації Гайдаєнка Павла Леонтійовича сфокусована на дослідженні харизматичного керівництва лідерів держав в рамках демократичних і недемократичних систем. Вивчення харизматичного лідерства стає актуальним у зв'язку зі значними політичними і соціальними змінами, які підкреслюють важливість особистих якостей керівників, особливо в умовах глобальних криз. Цей інтерес має як теоретичні, так і практичні підстави, оскільки розуміння харизми дозволяє аналізувати соціальні процеси і передбачати розвиток політичного лідерства. Інтеграція цієї теми в політичну науку допомагає використовувати наукові дані для розвитку політичних систем. Ключовим аспектом є дослідження стилів і методів керівництва харизматичними лідерами у різних політичних системах.

Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків.

Дисертантом детально розглянуті наукові джерела від античних філософів до найсучасніших емпіричних досліджень, у яких розкриваються диференційні аспекти теорії лідерства та харизми, критично проаналізовані різноманітні напрямки обґрунтування впливу психологічних особливостей та політичних систем на процеси реалізації і функціонування харизматичного лідерства. Результати цього аналізу склали теоретичну базу дослідження. Спираючись на цей фундамент, дисертант на високому професійному рівні розв'язав дослідницькі завдання: обґрунтував місце особистості у системі політичної взаємодії; розкрив поняття й типологію політичних систем та режимів; охарактеризував демократичну систему як специфічне середовище для прояву ознак харизматичного лідера; розкрив особливості прояву харизми у недемократичних системах; проаналізував харизматичний аспект у кризовій ситуації на прикладі української держави; порівняв вплив стилів керівництва харизматичних лідерів у різних політичних системах.

Поєднання системного та біхевіористський підходів у дослідженні харизматичного лідерства разом з аналізом фундаментальних положень теорії лідерства та харизми, а також емпіричних даних, що відображають вплив різних аспектів особистості на лідерські якості, дозволило досліднику виявити закономірності прояву харизматичного лідерства та розкрити його значення як ключової компоненти політичної системи, яка не лише відображає інструментальні функції, але й передає ціннісні та інституціональні аспекти. Застосування структурно-функціонального підходу дозволило ідентифікувати пріоритетні функції, які притаманні харизматичним лідерам, а також визначити різноманітні форми прояву харизматичного керівництва як мережі політичної комунікації та взаємодії. Метод контент-аналізу був застосований для дослідження літературних джерел теорії лідерства та комунікації, а також для аналізу контенту публікацій та повідомлень про харизматичне лідерство. Компаративний

аналіз допоміг обґрунтувати диференціації політичних проявів харизматичного лідерства та виявити критерії ефективності різних стратегій лідерства.

Стратегічна спрямованість на теоретичну базу та високий рівень майстерності у методології дослідження дозволили автору висунути концептуальне уявлення про харизматичне лідерство як важливий феномен у політичних системах, що визначається контекстом сучасної соціальної динаміки.

Новизна одержаних результатів дослідження.

Дисертаційна робота є значущим дослідженням харизматичного лідерства. Унікальність отриманих результатів полягає в тому, що дана робота є певним внеском у вітчизняну політичну науку, що вивчає прояв харизматичного лідерства у різних політичних системах. У роботі досліджено та розглянуто харизматичне лідерство як ключовий елемент політичних процесів, заснований на сполученні реальних або медійно збудованих, соціально схвалених або видатних здібностей і особистісних рис. Автор підкреслює, що харизма є особливою формою легітимності, що дозволяє лідерам впливати на суспільство. Особливу увагу приділено значенню харизматичного лідера в періоди кризових станів, де саме його особистісні якості можуть допомогти відновити соціальну стабільність під час соціально-психологічної напруги та емоційної нестабільності суспільства. Дисертант узагальнив підходи до вивчення впливу особистості на політичні процеси, також диференціацію рис виборців, що впливають на політичні рішення.

Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих працях.

Результати дослідження достатньо повно представлені у авторських публікаціях. Основні положення та висновки роботи викладено у трьох

одноосібних публікаціях автора та однієї у співавторстві, всі у виданнях, визнаних фаховими з політичних наук.

Апробація результатів дослідження відбувалась на всеукраїнських та регіональних конференціях та на університетських наукових заходах. Окремі аспекти результатів дисертаційного дослідження були представлені у виступах та обговорені на методичних семінарах кафедри політичних наук і права Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського та на інших наукових заходах,

Практична значимість дослідження.

Ключові інноваційні положення даного дослідження з харизматичного лідерства дозволяють переглянути цю проблематику з нової перспективи, зокрема щодо визначення ціннісного вмісту, мети, функцій та інструментів харизматичного лідерства в сучасному політичному процесі. Висновки та рекомендації, які формулюються у дослідженні, можуть стати основою для впровадження аксіологічного підходу у визначенні стану харизматичного лідерства та встановленні ціннісних орієнтирів його подальшого розвитку. Аналітичний матеріал, який міститься у даній роботі, може бути корисним політичним лідерам, урядовцям, експертам і спеціалістам у галузі політики, а також представникам громадськості, які прагнуть краще використовувати харизматичні методики у своїй діяльності. Теоретичні положення дослідження можуть знайти застосування у подальших наукових дослідженнях та в навчальному процесі в університетах для розробки курсів з політології та публічного управління, що включають в себе вивчення теорії лідерства та харизми.

Дискусійні питання та зауваження.

Оцінюючи у цілому позитивно результати дослідження П.Л. Гайдаєнко, маю висловити деякі зауваження та побажання:

1. бажано більше акцентувати увагу на висновках та рекомендаціях щодо оптимальних стратегій лідерства в різних політичних режимах, зокрема щодо розвитку та підтримки соціальної рівноваги в період кризових станів;

2. у розділах 2.2 та 2.3 цікавим було б розглянути більш детально як політичні системи впливають на розвиток особистісних якостей лідера, зокрема його харизми та стилю управління;

Загальний висновок.

Дисертація Павла Леонтійовича Гайдаєнка на тему «Харизматичне лідерство: порівняльний аналіз стилю керівництва в демократичних та недемократичних системах» є самостійним науковим дослідженням, яке містить нові обґрунтовані результати. Структура та зміст дослідження відповідають поставленій меті, а зазначені дослідницькі завдання виконані з логічною послідовністю. Аналіз тексту дисертації підтверджує дотримання автором вимог академічної доброчесності. Робота відповідає вимогам, передбаченим Постановою Кабінету Міністрів України № 44, від 12 січня 2022 р. «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а дисертант Гайдаєнко Павло Леонтійович заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Рецензент:

кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних наук і права
Державного закладу «Південноукраїнського
національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського

 Тетяна КАМЕНЧУК